



Handläggare
Inger Nilsson

Telefon: 08-508 23 305

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2013-06-13

Sysselsättning och boendestöd inom socialpsykiatri

Svar på skrivelser

Förvaltningens förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner
förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelserna.

Maria Mannerholm
Stadsdelsdirektör

Ingrid Widebäck
Avdelningschef

Sammanfattning

I skrivelser från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i stadsdelsnämnden anføres att stadens ersättningssystem gör att både boendestödet och sysselsättningen inom socialpsykiatri har svårt att få ekonomin att gå ihop. Partierna vill därför att förvaltningen ska redovisa hur efterfrågan på sysselsättning och boendestöd sett ut sedan ersättningssystemet infördes. (S) vill också att förvaltningen ska undersöka om det går att söka medel från Socialstyrelsen för investeringar i lokaler och utrustning som kan göra sysselsättningsverksamheterna mer attraktiva.

Förvaltningen menar att det inte finns något belägg för att ersättningssystemet påverkar de aktuella verksamheterna på något avgörande sätt. Istället är det valfrihetssystemet som ger utslag i form av att en del av de nytillkommande brukarna av olika orsaker väljer andra utförare än förvaltningens. Inom sysselsättningsverksamheterna är utmaningen idag att både tillgodose de nya brukarnas efterfrågan på mer arbetsinriktad

sysselsättning och samtidigt värna om de befintliga brukarnas önskemål om att ha kvar den traditionella verksamheten.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid avdelningen för social omsorg. Information till de fackliga organisationerna lämnas den 24 maj och till rådet för funktionshinderfrågor den 10 juni 2013.

Bakgrund

Eva Fagerhem (S) och Carita Stenbacka Tenezakis (V) menar i en gemensam skrivelse att stadsdelsnämnden bör påtala för stadens ledning att det nya ersättningssystemet för socialpsykiatrin gör att de socialpsykiatriska sysselsättningsverksamheterna tappar i kvalitet och brukare. I skrivelsen framförs också önskemål om att förvaltningen ska undersöka möjligheter att söka medel från Socialstyrelsen till investeringar i lokaler och utrustning som kan göra verksamheterna mer attraktiva.

I en annan skrivelse önskar Eva Fagerhem (S) en redovisning av efterfrågan på sysselsättning respektive boendestöd sedan det nya ersättningssystemet infördes.

Förvaltningens redogörelse

Stadens resursfördelningssystem

Stadsdelsnämnderna får anslag till socialpsykiatriska insatser utifrån de fördelningsnycklar som kommunfullmäktige beslutat om för verksamhetsområdet. För 2013 är anslaget till Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ca 45 mnkr, som ska täcka kostnaderna för både handläggning och insatser inom socialpsykiatrin. Till detta kommer intäkter i form av statsbidrag samt ersättning för försäljning av platser inom utförarverksamheterna till andra stadsdelsnämnder.

De totala kostnaderna för socialpsykiatrin i Hägersten-Liljeholmen under 2013 beräknas till 50,2 mnkr. En del av denna kostnad utgörs av ersättning till interna och externa utförare av insatser som omfattas av stadens valfrihetssystem för socialpsykiatrin, resten är kostnader för träfflokaler, handläggning etc.

Valfriheten omfattar insatserna boende med särskilt stöd, stödboende, boendestöd och sysselsättning.

Ersättningen för insatserna betalas till utförarna enligt en modell med olika ersättningsnivå utifrån brukarens behov och utifrån om utföraren är privat eller kommunal (beroende på olika momsskyldighet. Nivån varierar mellan 320 och 461 kr per beviljat trettimmarspass plus 25 kr för lokalkostnader. Ersättningsnivåerna har varit oförändrade sedan de infördes. Om nivåerna höjs innebär det att beställaren får en högre kostnad för insatserna utan att det automatiskt utfaller någon kompensation i form av högre anslag från staden.

Förvaltningens träfflokaler är helt anslagsfinansierade och inget biståndsbeslut behövs för att brukaren ska få delta i verksamheterna.

Efterfrågan på sysselsättning

I skrivelsen från Eva Fagerhem (S) begärs en redovisning av efterfrågan på sysselsättning sedan det nya ersättningssystemet infördes. Några siffror på antalet ansökningar sedan 2009 finns inte tillgängliga, men förvaltningens bedömning är att antalet avslag är få. De avslag som ges har ofta sin grund i att behovet kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom öppna verksamheter eller åtgärd från Försäkringskassan.

Antalet beslut om biståndsbedömda insatser ger dock inte någon heltidsbild vad gäller sysselsättning för personer med psykiatrisk problematik, eftersom det också finns insatser som inte kräver biståndsbeslut. Den enskilde kan t.ex. få sysselsättning genom projekten Alfa och IPS (Individual Placement and Support), som tillkommit under de senaste åren. Många med psykiatrisk problematik erbjuds idag också olika projekt genom arbetsförmedling, försäkringskassa samt jobbtorg. Även vid förvaltningens två träfflokaler Tora och Kravatten finns också ett varierat utbud av sysselsättning som den enskilde kan ta del av utan biståndsbeslut.

Antalet beslut ser ut på följande vis för åren 2009-2012:

Beslut om insats i form av sysselsättning

År	2009	2010	2011	2012
Antal beslut	74*	54	54	57

* inklusive dåvarande studieverksamheten Torsten.

I siffrorna för 2009, året innan ersättningssystemet infördes, ingår beslut om insats i form av de studiecirklar som drevs vid dåvarande studieverksamheten Torsten. Studiecirkarna ingår nu i verksamheten vid träfflokalen Tora, vilket innebär att inget biståndsbeslut krävs.¹ Om studiecirkarna inte räknas med är antalet beslut ungefär detsamma över åren.

Brukarna i Hägersten-Liljeholmen beviljas i genomsnitt tre pass (om vardera tre timmar) per vecka på sysselsättningsverksamhet med en variation från ett till åtta pass. För några år sedan låg genomsnittet på fyra pass per vecka, idag på tre. Det händer mycket sällan att brukare beviljas färre pass än vad de ansökt om. Den som inte är nöjd med beslutet kan överklaga, men överklaganden är ovanliga. Både förvaltningens egna och stadens brukarundersökningar visar att de flesta av brukarna med beslut från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning är nöjda med det antal pass de beviljats.

Även för staden som helhet gäller att antalet brukare är oförändrat, men att det skett en viss minskning av antalet beviljade pass. En del stadsdelsförvaltningar har som utgångspunkt att två pass per vecka kan anses som skälig levnadsnivå enligt socialtjänstlagen.

Utförare

Den som fått beslut om insats kan välja att få den utförd antingen inom förvaltningen eller av någon extern utförare. Antalet brukare som väljer annan utförare än förvaltningen har ökat. För två år sedan köpte förvaltningen plats hos sju olika externa utförare, för närvarande används elva olika verksamheter förutom förvaltningens egna. Mest efterfrågade är verksamheter med arbetsmarknadsinriktning. Enligt de siffror

¹ Förändringen till icke-biståndsbedömd verksamhet på Tora genomfördes på grund av starka önskemål från brukarrådet inom socialpsykiatri.

som finns tillgängliga för närvarande väljer 54 % av Hägersten-Liljeholmens brukare verksamhet i hemstadsdelen.

I förvaltningens egna socialpsykiatriska sysselsättningsverksamheter deltar ca 40 personer, varav ca 22 på Café Droppen/Bruket och 18 på Hägergruppen. Antalet brukare på Droppen/Bruket ligger tämligen konstant, men på Hägergruppen har antalet brukare minskat något på grund av att få nya brukare kommer till när gamla slutar. Träfflokaler Toras och Kravatten hade under första tertialen detta år 54 regelbundna besökare och 33 besökare som kom då och då under perioden. En del brukare går både på träfflokaler och deltar i biståndsbedömd verksamhet.

Socialpsykiatriskt boendestöd

Eva Fagerhem (S) önskar en redovisning av efterfrågan på boendestöd inom stadsdelen sedan det nya ersättningssystemet för socialpsykiatri infördes. Några uppgifter om efterfrågan finns inte tillgängliga, men siffrorna för antalet beviljade beslut ligger enligt förvaltningens bedömning mycket nära antalet ansökningar. Att brukarna inte skulle få det de ansöker om är därför inte sannolikt. Det problem som finns är snarare att det kan behövas mycket motivationsarbete för att den enskilde ska ansöka överhuvudtaget. Utredningen om behov av stöd brukar sedan sällan visa att inget behov finns, däremot kan det vara så att det egentligen är någon annan insats än boendestöd som är lämpligare, till exempel hemtjänst.

Sedan 2006 har antalet beviljade insatser i form av boendestöd varierat mycket:

År	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Antal beslut	105	108	115	135	165	171	157

Den stora ökningen av antalet personer med boendestöd från år 2009 handlar till viss del om den ökade inflyttningen till stadsdelen men framförallt om att Liljeholmens psykiatriska mottagning aktivt började informera om möjligheten att ansöka om insatser hos socialtjänsten.

Under 2010 och 2011 fick många personer diagnosen ADHD som vuxna och i samband med det ansökte de om boendestöd. Insatsen visade sig dock inte alltid fungera så bra för dessa

personer och den avslutades därför i flera fall under 2012, vilket förklarar minskningen av antalet beslut under det året.

Inom boendestödet finns också ett antal olika utförare att välja bland för dem som fått insatsen beviljad. Just nu har 27 kommunala och privata utförare valt att presentera sig på stadens sida Jämför service. Hägersten-Liljeholmens boendestöd är en av dessa utförare. För närvarande väljer 94 % det kommunala alternativet.

Förvaltningens synpunkter

Så som anförs i skrivelsen från (S) och (V) finns en bra och välorganiserad socialpsykiatrisk verksamhet i Hägersten-Liljeholmen, men verksamheten svarar idag tyvärr inte helt mot den efterfrågan om finns. Nyttillkommande brukare, som ofta är yngre personer, vill ha något annat än traditionell socialpsykiatrisk verksamhet. De allra flesta av dem vill komma in på eller tillbaka till den reguljära arbetsmarknaden och efterfrågar därför verksamheter som är inriktade på arbete och studier. De vill inte heller vistas i särskilt anpassade lokaler för personer med psykisk ohälsa och inte umgås med andra som också har en psykiatrisk problematik. Antalet nya brukare vid den traditionella verksamheterna blir därför litet och både förvaltningens och andra traditionella sysselsättningsverksamheter i staden förlorar deltagare. Detta får givetvis ekonomiska konsekvenser för verksamheterna, som står kvar med kostnader för lokaler, personal etc. men inte får intäkter i samma omfattning som tidigare.

Antalet personer i Hägersten-Liljeholmen som får sysselsättning minskar inte och förvaltningens kostnader för insatsen ökar varje år. Insatserna, som finansieras ur budgeten för beställarenheten funktionsnedsättning, ökade med 0,47 mnkr mellan åren 2011 och 2012. Eftersom ingen utvärdering gjorts av effekterna av ersättningsystemet har förvaltningen svårt att bedöma i vilken grad det påverkar de ekonomiska förutsättningarna för sysselsättningsverksamheterna.

I skrivelsen från (S) och (V) framförs att nämnden behöver satsa medel i lokaler och i utrustning för att göra verksamheten mer attraktiv och att förvaltningen ska undersöka vilka möjligheter som finns att söka medel till detta från Socialstyrelsen.

Förvaltningen instämmer i att en del av lokalerna inom socialpsykiatri, t.ex. på Hägergruppen, är i stort behov av upprustning. Kostnaderna för detta måste finansieras inom ramen för nämndens ordinarie budget. Några bidrag till sådana kostnader finns inte att söka hos Socialstyrelsen.

Förvaltningen tror dock inte att lokalernas skick har avgörande betydelse för om brukarna väljer en viss verksamhet eller ej, utan det är verksamhetens inriktning som är det viktiga för dem. Utifrån den faktiska efterfrågan som finns satsar förvaltningen nu på att utveckla verksamheter med inriktning på arbete och studier, bl.a. genom en gemensam ansökan till Allmänna Arvsfonden med brukarorganisationen RSMH om medel till ett projekt för åldersgruppen 30-50 år. Samtidigt görs insatser i form av information mm för att få fler brukare till Droppen-Bruket och Hägergruppen.

Sammanfattningsvis menar förvaltningen att det inte är så mycket ersättningssystemet som möjligheten att välja utförare av insatser som gett konsekvenser i form av minskat antal brukare inom sysselsättningsverksamheterna. Även om minskningen medför en rad problem för verksamheterna menar förvaltningen att det valfrihetssystemet är bättre för de allra flesta av brukarna, eftersom valfriheten innebär en mängd möjligheter till en aktiv vardag och en möjlighet att - precis som de flesta i vårt samhälle - kunna vara på en vanlig arbetsplats.

Förvaltningen måste därför, i konkurrens med andra utförare, både utveckla sina verksamheter så att de svarar mot den efterfrågan som finns idag och värna om det som de äldre brukarna vill ha och behöver. Detta måste ske inom befintliga ekonomiska ramar, eftersom inga medel finns att söka utifrån.

Även inom boendestödet påverkas efterfrågan av valfriheten och förvaltningen måste också här hela tiden se över verksamheten så att den motsvarar behoven hos brukarna.

Bilagor

- 1 Skrivelse från Eva Fagerhem m.fl. (S) och Carita Stenbacka Tenezakis (V)
- 2 Skrivelse från Eva Fagerhem m.fl. (S)